

МОЖЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Постановка проблеми. У національній доктрині розвитку освіти пріоритетним напрямом є впровадження в навчально-виховний процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечує подальше вдосконалення процесу навчання, ефективність і доступність освіти, підготовку молодшого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [1]. Близько 10 років тому, коли не було всесвітньої мережі Internet, а за персональним комп'ютером студенти працювали здебільшого під час занять з інформатики або набору чи сканування тексту, то для самостійної роботи і самоосвітньої діяльності комп'ютерна техніка не відігравала майже ніякої ролі. Нині інформаційні та телекомунікаційні технології, як відзначають Н. Анісімова, Н. Ушакова, Ю. Ясніцький, це засіб та інструмент пізнання, якому притаманний значний потенціал, що розвивається. Освітня діяльність студентів стає більш самостійною, розвиваються творчі прагнення.

Аналіз попередніх досліджень. Роль інформаційних технологій у організації самостійної діяльності студентів описано в наукових працях М. Гончарова, Я. Гулецької, Р. Гуревича, А. Котової, В. Кошелевої, К. [Пашивікіної](#) Основні положення з використання нових інформаційних технологій у галузі професійної освіти, активізації пізнавальної і творчої діяльності студентів, педагогічних програмних засобів відображені в працях Н. Анісімова, Т. Волкової, Б. Гершунського, М. Кадемії, І. Ставицької, В. Уманського.

Слід відзначити, що в науково-педагогічних дослідженнях питанням формування основ самоосвітньої діяльності студентів за допомогою комп'ютерних технологій не приділялося достатньо уваги.

Мета даної статті – розкрити можливості інформаційно-комунікаційних технологій для формування основ майбутньої самоосвіти у студентів, з'ясувати, яку роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології в житті та навчанні студентів.

Виклад основного матеріалу. У наш час інформаційно-комунікаційні технології відкривають перед студентством широкі можливості. Можливість користуватися електронними бібліотеками, пошук потрібної інформації у великих інформаційних масивах мережі Internet виробляє навички у студента знаходити і відділяти головне від другорядного. На відміну від традиційних підручників у ПК (персональний комп'ютер) інформація подається не лише у текстовому вигляді, але й у вигляді статистичного та динамічного зображення зі звуком, що спонукає цікавість студента, заохочує до пошуків.

Кожен студент сам вибирає послідовність вивчення навчального матеріалу, виходячи зі свого інтересу та рівня знань із предмета. У мережі Internet великий обсяг інформації, яка є завжди актуальною, різноманітною за змістом, функціями і формою; розроблена фахівцями, вона має високу якість, а також відповідає індивідуальним інтересам і потребам студентів. На відміну від складання конспекту з традиційних підручників, самостійне опрацювання матеріалу за допомогою мережі Internet допомагає зекономити час, який можна використати для вивчення даного матеріалу. Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям на зміну звичайному конспектуванню з підручника приходять креативність, яка полягає у пошуці, відборі, аналізі інформації. Всесвітня мережа Internet відкриває доступ до різноманітних освітніх ресурсів світу, дає можливість індивідуалізації і диференціації завдань для самостійної роботи. У науковій діяльності є можливість спілкуватися з колегами, що зперебувають на значній відстані.

На базі Жмеринської філії Університету сучасних знань ТОВ «Вінницький коледж менеджменту» на початку 2013 року проведено дослідження, в якому взяли участь 28 студентів першого курсу спеціальності «Фінанси і кредит». Анкетування проводилось з метою визначення ролі інформаційних та телекомунікаційних технологій у житті і

навчанні студентів. Умовно назвемо їх «другою групою», так як навчальний заклад має другий рівень акредитації.

Аналогічне анкетування проводилось на базі Жмеринського Вищого професійно-технічного училища, в якому взяли участь 99 студентів першого курсу спеціальностей «Помічник машиніста», «Касир», «Електромонтер контактної мережі», «Оператор комп'ютерного набору». Умовно будемо їх називати «першою групою», оскільки вони навчаються в закладі першого рівня акредитації.

Студентам запропонували питання і варіанти відповідей на них. Пропонувалось обрати найбільш придатні варіанти відповідей на вказані питання.

Питання 1. На якому рівні, на Вашу думку, Ви вмієте користуватися комп'ютерною технікою?

Варіанти відповідей:

- зовсім не вмію;
- маю деякі навички користування;
- лише за допомогою сторонніх;
- вільно користуюся.

У першій групі респондентів відповідь на питання «зовсім не вмію користуватися комп'ютерною технікою» дали 2 % студентів, «користуюся лише за допомогою сторонніх» – 3 %, «маю деякі навички користування» – 49 %, «вільно користуюся» – 46 % студентів.

У другій групі респондентів відповіді такі: «зовсім не вмію користуватися комп'ютерною технікою» не відповів жоден студент, «користуюся лише за допомогою сторонніх» – 14 %, «маю деякі навички користування» – 36 %, «вільно користуюся» – 50 % студентів.

Одержані дані свідчать: кожний двадцятий студент і в першій, і в другій групі студентів зовсім не вміє користуватися комп'ютерною технікою або користується нею за допомогою інших. В обох групах більшість студентів вільно користується комп'ютером, що є високим рівнем готовності їх до роботи з використанням комп'ютерної техніки.

Питання 2. Для яких цілей Ви використовуєте персональний комп'ютер?

Варіанти відповідей:

- для розваг;
- для одержання довідкової інформації;
- для навчання;
- для спілкування.

Розподіл відповідей проілюстровано на гістограмі (рис.1).

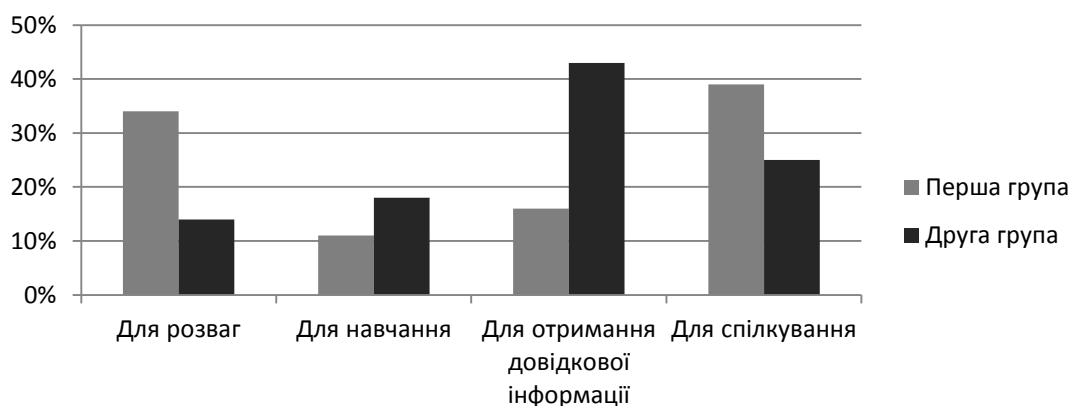

Рис. 1. Гістограма відповідей студентів на друге питання

Результати даної діаграми свідчать про те, що більшість студентів першої групи надають перевагу розвагам та спілкуванню під час використання інформаційних і

комунікаційних технологій, тоді як студенти другої групи більше використовують ПК для навчання та пошуку інформації. Отже, студенти коледжу у порівнянні зі студентами училища більше налаштовані навчатись і працювати самостійно.

Питання 3. Вивчення яких дисциплін спонукає Вас до використання комп'ютера під час виконання домашнього завдання?

Майже третина студентів першої групи і четверта частина студентів другої групи зовсім не використовують ПК під час виконання домашніх завдань.

Дві третини студентів першої групи і майже третина студентів другої групи перераховують назви дисциплін, з яких виконують домашнє завдання з використанням ПК. Найчастіше серед таких дисциплін зустрічаються інформатика і комп'ютерна техніка, українська та зарубіжна література, математика, історія, економіка, культурологія, філософія, географія, виробниче навчання. 7 % першої групи і 42 % другої групи використовують ПК у процесі вивчення майже всіх предметів, шукаючи інформацію з питань, що виносяться на самостійне опрацювання, готуючи вдома реферати та презентації.

Аналіз здобутих результатів свідчить про те, що у фінансово-економічному коледжі набагато більший відсоток студентів, які з деяких предметів готують домашнє завдання з використанням ПК, і на 35 % більше студентів, які готуються майже з усіх дисциплін за допомогою комп'ютерної техніки. Отже, у навчальному закладі типу «коледж» викладачі більше спонукають студентів використовувати інформаційні технології, готуючи їм завдання додому. Також можна зазначити, що використовувати комп'ютер під час виконання домашніх завдань, студентів спонукає меншість дисциплін, які вивчаються.

Питання 4. Перерахуйте програмні засоби, які Ви використовуєте?»

Варіанти відповідей:

- текстовий редактор Word;
- табличний процесор Excel;
- графічний редактор Paint;
- середовище програмування Paskal;
- графічний редактор Photoshop;
- СУБД Access;
- програмна оболонка Volkov Commander;
- редактор електронних презентацій Power Point;
- графічний редактор Corel Draw;

Серед студентів Вищого професійного-технічного училища 9 з 10 студентів використовують текстовий редактор Word, дві третини студентів використовують графічний редактор Paint, близько половини студентів уміють користуватися табличним процесором Excel, редактором електронних презентацій Power Point і графічним редактором Photoshop, п'ята частина студентів використовує СУБД Access, середовище програмування Paskal та програмну оболонку Volkov Commander і лише один з п'ятнадцяти студентів уміє працювати в графічному редакторі Corel Draw.

Серед студентів Вінницького коледжу менеджменту усі без винятку студенти використовують текстовий редактор Word, дві третини студентів використовують графічний редактор Paint, більшість студентів уміють користуватися табличним процесором Excel, редактором електронних презентацій Power Point і графічним редактором Photoshop, кожен десятий студент використовує СУБД Access, лише 4 % студентів уміють працювати у середовищі програмування Paskal та програмній оболонці Volkov Commander і жоден студент не користується графічним редактором Corel Draw.

В обох навчальних закладах результати майже однакові, студенти знають не всі програми, але більшість з них уміє працювати з основними програмами, що вивчаються у курсі інформатики і комп'ютерної техніки (Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Access, Microsoft Power Point, Paint, Photoshop).

Питання 5. Чи вмієте Ви користуватися всесвітньою мережею Internet?»

Варіанти відповідей:

- маю досвід роботи в мережі Internet;
- користуюся лише за допомогою інших;
- був лише стороннім спостерігачем;
- взагалі не маю досвіду роботи в мережі.

У першій групі опитаних 91 % студентів відповіли, що мають досвід роботи в мережі Internet, 6 % студентів користуються мережею тільки за допомогою інших, 2 % студентів були сторонніми спостерігачами і лише 1 % студентів взагалі не має досвіду роботи в мережі. У другій групі респондентів усі без винятку відповіли, що мають досвід роботи в мережі Internet.

Аналіз відповідей свідчить, що в обох навчальних закладах результат на достатньому рівні, хоча у навчальному закладі типу «училище» є студенти, які не користуються мережею Internet, це пов'язано з обмеженими можливостями комп'ютерного забезпечення відповідного навчального закладу на одного студента та відкритого доступу студентів до комп'ютерних класів поза аудиторними заняттями.

Питання 6. Чи вмієте Ви користуватися електронною бібліотекою?

Варіанти відповідей:

- користуюсь лише традиційною бібліотекою;
- не користуюся ні електронною ні традиційною бібліотекою;
- користуюся лише за допомогою інших;
- постійно використовую можливості електронної бібліотеки;
- користуюся самостійно але дуже рідко.

У групі студентів Вищого професійно-технічного училища 26 % опитаних дали відповідь на питання «користуюся лише традиційною бібліотекою», 40 % опитаних відповіли «не користуюся ні електронною ні традиційною бібліотекою», лише 3 % обрали відповідь «користуюся електронною бібліотекою лише за допомогою інших», 9 % студентів дали відповідь «постійно використовую можливості електронної бібліотеки» і 22 % студентів користуються самостійно але дуже рідко. У групі студентів Вінницького коледжу менеджменту 14 % опитаних дали відповідь на питання «користуюся лише традиційною бібліотекою», 21 % опитаних відповіли «не користуюся ні електронною ні традиційною бібліотекою», лише 7 % обрали відповідь «користуюся електронною бібліотекою лише за допомогою інших», 22 % студентів дали відповідь «постійно використовую можливості електронної бібліотеки» і 36 % студентів користуються самостійно але дуже рідко.

Аналіз результатів свідчить, що у навчальному закладі типу «коледж» більша частина студентів уміє користуватися електронними бібліотеками і чверть групи постійно використовують її можливості, тоді як у навчальному закладі типу «училище» менше третини студентів уміє користуватися електронними бібліотеками і лише один з 10 студентів постійно користується ними.

Питання 7. Чи користуєтесь Ви соціальними мережами?

Варіанти відповідей:

- так;
- ні.

Аналіз результатів свідчить, що майже всі студенти в обох навчальних закладах користуються соціальними мережами. Наш досвід підтверджує, що надмірне захоплення соціальними мережами займає у студентів весь вільний час, що зменшує можливість приділити більше часу навчанню.

Питання 8. Під час вивчення яких дисциплін Ваші викладачі використовують ПК у процесі проведення?

У групі студентів професійно-технічного училища чверть студентів повідомили, що викладачі зовсім не використовують ПК під час занять, майже чверть студентів назвали тільки одну дисципліну «інформатика і комп'ютерна техніка», більшість студентів

назвали, крім інформатики і комп'ютерної техніки, виробниче навчання. У групі студентів фінансово-економічного коледжу 86 % опитуваних написали, що тільки під час занять з інформатики і комп'ютерної техніки викладачі використовують ПК, 14 % студентів, окрім інформатики і комп'ютерної техніки вказали ще українську та зарубіжну літературу, математику, англійську мову та географію.

Можна зробити висновок, що не всі викладачі, особливо у навчальному закладі типу «училище», використовують комп'ютерну техніку під час занять, а ті, що використовують, не часто це роблять, втрачаючи можливості підвищення ефективності навчально-виховного процесу. По-перше, візуально інформація засвоюється набагато краще, ніж на слух, по-друге, використання інформаційних засобів на заняттях підвищує інтерес студентів до навчання, одноманітність набридає і швидко втомлює, по-третє, використання ПК полегшує роботу викладача, оскільки йому потрібно вже не пояснювати, а коментувати. За яким би профілем не навчалися майбутні спеціалісти, вони мають знати ПК і вміти використовувати його під час вивчення різних дисциплін.

Висновки. Проведене анкетування дало змогу з'ясувати: чи зуміли студенти опанувати персональний комп'ютер; наскільки студенти навчальних закладів типу «коледж та училище» використовують комп'ютерну техніку та всевітню мережу Internet у навчанні; як викладачі застосовують ПК під час проведення занять, чи надають увагу використанню студентами інформаційних технологій під час самостійного опрацювання матеріалу та підготовці домашнього завдання; у яких цілях, окрім навчання, використовується ПК та Internet. І взагалі, чи готові студенти перших курсів у майбутньому використовувати інформаційні та комунікаційні технології у самоосвітній діяльності.

Література:

1. Національна доктрина розвитку освіти//Педагогіка і психологія професійної освіти.- 2012. - №2. – 9-20 ст.
2. Кошелева В.С. До проблеми використання інформаційних технологій у навчальному процесі // XXXVIII наук.-практ. конф. науково-педагогічних працівників, науковців, аспірантів та співробітників академії. Харків, 25-26 січня 2005 р. – Харків: УІПА, 2005. – Ч.1. – С. 10.
3. [Чорнописький С. С. Роль інформаційних технологій у підготовці студентів факультетів технічного коледжу до майбутньої професійної діяльності// Вісн. Запор. нац. ун-ту: Педагогічні науки. - Запоріжжя: ЗНУ, 2008. - №1. - С. 238-244.](#)
4. Котова А. В. Використання інформаційних технологій в організації самостійної роботи студентів / А. В. Котова // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2007. – № 21 (137). – 159 – 165 ст.

Представлено результати та порівняльний аналіз анкетування студентів двох навчальних закладів (училища та коледжу) з метою визначення ролі інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, самоосвітня діяльність, комп'ютерна техніка.

Представлен результат и сравнительный анализ результатов анкетирования студентов двух учебных заведений (училища и колледжа) с целью определения роли информационно-коммуникационных технологий в учебно-воспитательном процессе.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, самообразовательная деятельность, компьютерная техника.

It is presented the results and the comparative analysis of the students' poll of two educational institutions (a specialized school and a college) with the aim to identify the role of ICT in the educative process.

Keywords: information communication technologies, self-educational activity, computers.